

τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας. Ἀνώτερον κατὰ τὴν καλαισθητικὴν καὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἀναγλύφων τῆς Πέλλης καὶ τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῶν ἀναγλύφων, ἃ βλέπει τις νῦν ἐν Θεσσαλονικῇ. Ἔνεκα δὲ τούτων τῶν πλεονεκτημάτων ἐστὶ τὸ λαμπρότερον μνημεῖον τῆς ἀρχαίας τέχνης πάντων τῶν ἐν Μακεδονίᾳ περιωθέντων, c'est le plus beau monument de l'art antique que l'on trouve dans la Macédoine ».

Γνωστὸν ἐστὶν ὅτι ἡ λατρεία τῆς Ἀφροδίτης ἦν διαδεδομένη ἐν Μακεδονίᾳ· ὁ Ἡσύχιος διέσωσε τὸ ἰδιαιτέρον ὄνομα, ὅπερ ἀπενέμετο τῇ θεᾷ. Ἐκαλεῖτο δὲ αὕτη Ζειρήνη ἤτοι θεὰ περιβεβλημένη χιτῶνα (Ζεῖρα εἶδος χιτῶνος, σείρηται οἱ λεπτοὶ καὶ διαφανεῖς χιτῶνες). Ἐνταῦθα ὁμῶς δὲν παρίσταται πλέον ἡ ἀρχαία Μακεδονικὴ θεότης. Αὕτη ἐστὶν ἐκεῖνη, ἣν συνέλαβε πρῶτος ὁ Πραξιτέλης καὶ ἐζωγράφησεν ὁ Ἀπελλῆς, ἡ ἀποδυομένη τὸν χιτῶνα καὶ τὴν ζώνην Ἀφροδίτη, ἐπιδεικνύουσα εἰς τὴν θεῶν πάσας τὰς τελειότητας, ἃς ἠδύνατο νὰ ἀπονεύμωσιν οἱ λατρευταὶ αὐτῆς. Ὑπῆρχεν ἄρα γε ἐν Βεῤῥοίᾳ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης; δύναται τις νὰ πιστεύσῃ· δὲν ὑπάρχουσιν ὁμῶς ἰδιαιτέρας πληροφορίαι περὶ τῶν θεοτήτων, ἃς ἐλάτρευον οἱ κάτοικοι ἰδιαιτέρως. Αἱ ἐπιγραφαὶ τῆς Βεῤῥοίας εἰσὶ πολλαί, ἀλλὰ πᾶσαι σχεδὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ μεταγενεστέρας ἐποχῆς, ἐξαιρουμένου ἐνὸς βωμοῦ, ἰδρυθέντος πρὸς τιμὴν εἴτε τῆς Εὐνομίας εἴτε τῆς Εὐκλείας καὶ ἐνὸς ἀναθήματος τῇ Εἰσιδι Λοχίᾳ ἤτοι τῇ Εἰσιδι, προστάτιδι τῶν τοκετῶν.

4) Ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Σινάνμπεη Τζαμί ὑπάρχει ἐν ἀπόσπασμα Κορινθιακοῦ διαζώματος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου λίαν περίεργον, ἐν ᾧ ἀπεικονίζονται κατὰ τὸ σύνθηδες στέμματα ἀνθέων καὶ καρποὶ ὑποστηριζόμενα ὑπὸ δαίμονος. Ἐν τῷ μέσῳ ἐκάστου στέμματος βλέπει τις ὄφιν συσπειρούμενον περὶ ἑαυτὸν καὶ μετὰ τῆς κεφαλῆς προχωροῦντα πρὸς τὸν δαίμονα. Τὸ ἔργον τοῦτό ἐστι λίαν πλούσιον καὶ λίαν ἐπιμελετημένον, ὀλίγον ὁμῶς βαρὺ. Τὰ φύλλα καὶ οἱ καρποὶ εἰσὶν οὐχὶ πολὺ λεπτῶς ἐξεργασμένοι. Τὰ κυμάτια, τὰ φοινικόφυλλα, τὰ ὠὰ καὶ οἱ μαργαρίται στεροῦνται τῆς καθαρᾶς κομψότητος. Πάλαι ὑπῆρχεν ἀναμφιβόλως ναὸς Κορινθιακὸς πλησίον τοῦ τζαμίου τούτου· ὑπὸ τὸ προαύλιον καὶ πλησίον τοῦ μιναρὲ εὐρηται κιονόκρανον Κορινθιακόν, τοῦ ὁποῦ ἡ τέχνη ὁμοία ἐστίν. Ἴσως ἠδύνατο τις νὰ ἀναφέρῃ εἰς τοῦτο τὸ μνημεῖον δύο Κορινθιακοὺς θριγκοὺς μαρμαρίνους, οὓς βλέπει τις ἐν τῷ τζαμίῳ τοῦ Οὐνικιάρ τζαμί. Ὅπως δὲ ποτε ὁμῶς αἱ συμμετρίαι τῆς ζωοφόρου, τὸ ὕψος, ἡ ἀπόστασις μεταξὺ ἐκάστου στέμματος, ἕκαστος δαίμων, κατέχων τὸ μέσον τοῦ κίονος καὶ πᾶν βούκρανον δεικνύουσιν ὅτι ὁ ναὸς οὗτος εἶχεν μικρὰν ἔκτασιν. Ἡ ἐμπρόσθιος στοὰ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα συνίστατο ἐκ δύο κίωνων μετὰ παραστάδος ἐν ἐκάστη γωνίᾳ.

5) Δύο θύραι Ἴωνικαὶ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ὧν ἡ μία ἐστὶν ἀκραιά

